

IDROTT & KUNSKAP

POPULÄRVETENSKAPLIG IDROTTSTIDNING

AKTUELLT TIDIGARE NUMMER ARKIV PRENUMERERA OM TIDNINGEN ANNONSERA KONTAKTA OSS

Mikrodoser av epo bakom förhöjda blodvärden

Hela 23 friidrottare visade sig under EM i friidrott ha blodvärden över det tillåtna. Ingen fälldes dock för doping. Är det sannolikt att samtliga verkligen var rena? Och varför inför inte Internationella Friidrottsförbundet obligatoriska blodpass för alla uthållighetsidrottare? Vi har intervjuat professor Bengt Saltin som berättar om fuskarnas nya dopingmetod - microdoser av epo.

- Fram till nyligen var inte epo något stort problem inom långdistanslöpning, men bloddoping har nått friidrotten med viss fördröjning. Tillståndet har nu närmast sig det man såg på 90-talet inom cykel och längdskidor. Vi vet inte vad löparna gör, det är möjligt att höghöjdsträning eller boende i höghöjdsdhus ligger bakom, men vi kan inte heller utesluta epo eller bloddoping, säger professor Bengt Saltin vid Center för Muskelforskning i Köpenhamn.

- Det blir lite löjligt när det framstår som att ingen av de 23 dopat sig. De hade inte epo i blodet i sådana mängder att det gav positiva epo-test, men det utesluter inte att de använt epo tidigare. Det är det som är gisslet inom uthållighetsidrotterna. Man har inom friidrott, cykel och längdskidåkning börjat använda mikrodoser av epo som höjer Hb-värdet men inte ger utslag på epo-test.

Vilka har initiativet när det gäller detta i dag, forskarna eller fuskarna?

- Missbruket av mikrodoser med epo har helt klart ställt till problem. Dessutom saknas det ju tester som kan spåra blodtransfusion av egna röda blodkroppar, det vill säga traditionell bloddoping. Men rent kvantitativt görs det mycket tester och idrottarna bevakas noggrant. Det ger också resultat. Som ett exempel så kom två idrottare som stod på listan över misstänkta dopingfall aldrig till start under OS i Turin i februari.

Tycker du att även friidrotten bör införa individuella blodpass?

- Absolut. Men Internationella Friidrottsförbundet IAAF godkänner inte metoden. De ser problem med det eftersom det finns många etniska grupper representerade inom friidrotten och man inte känner till om vissa grupper har naturligt högre Hb-värden än européer. Men de skulle rimligt snabbt kunna utföra det arbete som behövs om bara viljan fanns. Det är säkert många som vill men styrelsen är inte aktiv. Om de avsatte några miljoner kronor skulle de kunna göra en bra kartläggning och på så sätt ta fram rimliga Hb-värden. En av farorna med att använda Hb-gränsvärden istället för individuella blodpass är att individer med naturligt låga Hb-värden kan dopa sig och ändå inte hamna över gränsvärdena.

Damernas gränsvärden är lägre än herrarnas. Varför?

- Det finns ännu ingen bra förklaring till detta. Kvinnor har generellt sett lägre Hb-värden. Det är också vanligare att kvinnor drabbas av järnbrist. Dessutom finns det några få idrottare som har naturligt högt Hb-värde och därför har fått dispens. I Sverige gäller det fem manliga längdskidåkare. Ett par av dem har en genetisk förändring som gör att de producerar mer röda blodkroppar och några är uppvuxna och bor permanent på hög höjd och har därför en ganska hög halt.

Borde inte fler specialförbund använda sig av blodpass?

- Det tycker jag, men det är i dag bara längdskidåknings som gör det. Efter OS i Turin, då Tyskland inte accepterade skidförbundets regler och fick en kvinnlig åkare avstängd och sedan drog fallet inför Idrottens Domstol, har WADA (World Anti Doping Agency) undersökt möjligheten att rekommendera fler specialförbund att införa blodpass och på så sätt skapa press på till exempel friidrotten och simningen.

Hur kommer det sig att det är så svårt att sätta fast den här typen av dopingmissbrukare, trots utbredda testrutiner?

- Ett problem är att urintesterna inte är så bra. Det är väldigt svårt att få ett säkert positivt prov. Många frias, både på grund av att de använt mikrodoser av epo och så förekommer även misslyckade tester.

Varför införs inte blodprov istället för urinprov?

- Det skulle verkligen behövas, men Internationella Friidrottsförbundet är hopplösa motståndare till blodtester. Det finns också religiösa grupper inom friidrotten som motsätter sig att lämna ifrån sig blod.

På senare tid har vi kunnat läsa att det förekommer epo-doping även bland sprinters som till exempel Marion Jones, som ju rimligtvis inte behöver den uthållighet som epo ger? Kan du förklara vad som ligger bakom detta?

- Det ser ut som att epo i kombination med styrketräning ger viss effekt på muskeltillväxten. Effekten är inte lika stor som för testosteron, men man har sett den både hos råttor och människor.

Vad blir nästa stora problem på detta dopingområde?

- De urintest för epo som används idag baseras på att man letar efter syntetiskt epo som har en lite annorlunda molekyluppbyggnad än vårt kroppsegna epo. Men nu har man framställt epo som är identiskt med det som kroppen producerar. Det finns inte på allvar ute på marknaden än men det kan komma att försvåra arbetet avsevärt. Det diskuteras även en del om ett preparat som aktiverar kroppens egen epo-produktion genom att stimulera en receptor. En förhöjning av kroppsegna epo går inte att se genom något test som finns idag. Det finns heller inget test som påvisar preparatet.

© Idrott & Kunskap